

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu anu 5 fl — cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienn
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Despre avere si capital.

Ceea ce avem, si ceea ce este al nostru, numim avere; èr când acèsta avere o intrebuintiam, cá se producem cu dens'a avere noua, atunci averea nòstra devine un mijloc de cascigu, un factor de productiune, pre carele lu-numim capital.

Astadi capitalul si capitalele jóca o rola fórte insemnata, incepènd din colib'a seracului pana in palatul bogatului, asia incât ómenii, cari cugeta serios asupra sortii si viitoriului popórelor, cu drept cuvènt sunt cuprinsi de o temere, ca in locul iobagiei de odinóra popórele se pot cu timpul gasi in o iobagia mult mai aspra si mult mai grea, decât iobagi'a vechia, in asia numit'a iobagia si sclavia a capitalului.

Banul si averea in forma de capital menit a produce bunuri noue a inceput deja in timpul nostru se-si arete puterea in o mesura, in carea timpului de inainte abia cu 50 de ani in urma, nu-i era de felu cunoscuta.

Astadi in fie-care intreprindere, fia ea industrială, fia economica, la calcularea venitului, si la calcularea speselor de productiune, se cauta mai antaiu venitul dupa capitalul investit in respectiv'a intreprindere.

Purcediènd dela deosebirea ce esista, si se face intre avere si capital, precum si dela insemnatatea, pre carea o are astadi capitalul, cá factor de productiune in tóte intreprinderile, facute cu calcul; si privind asupra vietii poporului nostru, adeseori se intèmpla, cá se vedem, ca poporul nostru nu face totdeun'a si cu destula ingrijire acèsta deosebire insemnata, desí ea este prim'a conditiune a unei desvoltari succese a poporului pre tóte terenele vietii.

De aci apoi si provine faptul, ca adesea vedem ca din acèsta cauza poporul nu face in tot locul nici distinctiunea intre ceea ce este neaperat de trebuintia si intre ceea ce este bun si folositoriu pen-

tru sustiènere si desvoltare, si intre bunurile, fara de cari putem fi, seau ceea ce numim lucsu.

Din datele adunate de venerabilul Consistoriu eparchial din Aradu despre starea, in carea se găsese actualminte poporul nostru am vediut, ca in multe pàrti este fórte latit lucsul in imbracamintea femeilor, si ca spesele ce se fac pentru imbracamintea de catra femei'a plugariului nostru, nu stau nici decum in legatura cu venitele si cu cascigul plugariului.

Lucsul pentru fie-care om este un pecat; èr pecatul acest'a cá tóte peccatele este consecinti'a unei cause; si nu se póte stèrpi din popor pana atunci, pana când nu se va delaturá caus'a; èr caus'a lucsului ce se observéza la poporul nostru este, ca poporul nu este destul de luminat in privinti'a deosebirei dintre avere si capital, precum si de puterea, pre carea o eserecèza capitalul in desvoltarea si inaintarea omului si popórelor.

Nu ne póte nici decât susprinde acèsta lipsa de cunoscintia, pentru ca dupa un trecut dureros abia de un timp scurt, am pasit, si am potut pasi pre calea civilisatiunei si progresului in spiritul evangheliei Domnului.

Pasiti pre acèsta cale inse distinctiunea dintre avere si capital si deplin'a consciintia despre acèsta deosebire ni-se infacisíéza cá o conditiune fundamentala pentru desvoltarea nòstra ulterióra.

Constatand acést'a, amintim, ca capitalul este de mai multe feliiuri, si anume: a) capitalu fisicu-materialu, b) intelectualu, c) socialu si d) moralu.

Capitalu fisicu-material numim tóte bunurile materiale, de cari dispunem, si pre cari le putem folosí, cá cu ajutoriulu lor se producem bunuri si avere noua, cum sunt d. e. puterile fisice de lucru, pamentulu, vitele si recuisitele de economia.

Capitalu intelectualu numim sum'a cunoscintielor spirituale, pre cari le posedem si capacitatea de

a-le pune in aplicare spre a-ne poté inlesni si promová desvoltarea.

Capitalu socialu numim sum'a manierelor, de cari dispunem intru ingrijirea facia de noi si in contactulu facia de deaprópele, cum sunt d. e. ambițiunea personala nobila, ordinea, punctualitatea, afabilitatea, simpati'a si bunavointi'a facia de altii.

Capitalu moralu numim: capacitatea de a cunoșce si a scí distinge între tóte imprejurările binele de reu, precum si placerea si capacitatea de a face binele si a-ne scí ferí de reu.

Capitalulu asia dicënd fundamentalu fisicu-materialu al poporulu nostru sunt: bratiiele muncitórie si pamentulu stremosiescu al poporulu nostru. Aceste doue sunt avuti'a nóstra fundamentala. Ele deci esista ca avere, dar nu esista in tot loculu, si nu se valoréza in mesura corespundietória cá capitalu. Din pamentulu stremosiescu roman pre alocuri multe petece seau nelucratu, seau nu destul de bine lucratu, asia precum între alte conditiuni mai favorabile s'ar poté lucrá; ér bratiiele muncitórie, nu sunt tóte destul de indemanatece spre a poté lucrá si a poté produce tot ceea ce între alte imprejurări s'ar poté produce si cascigá.

Apoi talente multe de ale poporulu nostru remanu adesea margaritarie inecate in nasipu, neexploatate, nefolosite si nebagate in séma.

Omeni'a, sântiulu si dispositiunea morala a romanulu nu i-o póte nime disputá. Romanulu din firea lui intrunesce tóte calitățile pentru moralitate si pentru o desvoltare morala succésa in spiritu crestinescu.

In fine romanulu nu-i lipsescu nici manierele sociale, si nici capacitatea de a-se scí aflá între tóte imprejurările.

Din tóte acestea urméza de sene, ca suntem unu poporu, carele dispune dupa imprejurările trecutulu si presentelu nostru, de multa avere in frumósele calități naturale, cu cari l'a inzestrat Dumnedieu; dar nefiind intréga acésta avere privita si intrebuintiata cá capitalu, si noi si poporulu adese ori suntem espusi, se luptám cu multe lipse si cu multe neajunsuri.

Astadi este o gresiéla mare a tiéné si cea mai mica suma de bani seau de alta avere inchisa in lada, si a nu o folosi cá prin ea se producem, si se cascigám cev'a fia acestu ceva macar cât de putiën.

Cu tóte acestea, asia se dice câte odata, ca unii din ómenii nostri, daca se vedu aprovisionati pre unu timpu óre-carele cu cele trebuintiése pentru viétia, nu se sântu dispusi, cá se lucreze, ci consuma in nelucrare averea, de carea dispunu. Astfelu de ómeni comitu de odata doue gresieli, si anume: consuma o avere reala, de carea dispunu in locu de

a-o préface in unu capitalu, din carea se-si póta inmultí venitulu pentru viitoriu, ér de alta parte lasa bratiiele lor, capaci de munca, celu mai mare capitalu al omului, neintrebuintiate si neexploatate in contra principiulu celui mare dumnedieescu, enunziata iu cuvintele Mantuitoriulu: „Tatal meu pana acuma lucréza, si eu lucrezu.“

Spre a poté produce o schimbare repede si succésa in acésta directiune, si anume spre a poté face din bratiiele muncitórie si din pamentul, carele este proprietatea poporulu nostru un capital, care se produca mai mult, se produca totul pentru acoperirea trebuintielor si pretensiunilor de desvoltare, ce-le avem pre tóte terenele vietii, — se receru multe de tóte, si anume mai antaiu si mai antaiu se recere, cá biseric'a si scól'a nóstra prin organele ei se iea cu mai multa indemanare in manile sale ingrijirea de desvoltarea economica a poporulu.

Astadi nu mai incape nici cea mai mica indoiéla asupra cestiunei, ca unde are se-incépa, si unde se-se termineze ingrijirea bisericea de desvoltarea poporulu, daca este, cá acésta desvoltare se fia statornica si naturala pre tóte terenele vietii. Biseric'a nóstra este chiamata atât dupa menirea ei, cât si dupa desvoltarea istorica a poporulu nostru, cá in tóte ale poporulu se-aiba rolulu de conductória; ér acésta róla dupa imprejurările de astadi nici nu ni-o putem inchipuí pre terenulu intelectual si moralu fara de ingrijirea poporulu pre terenulu desvoltării sale economice, unu lucru, pre carele de altcum biseric'a nóstra, incát i-a fost cu putintia, l'a indeplinit si in trecut.

Vorb'a este numai, ca cum se facem, si cum se lucrám, cá prin biseric'a si prin scólele nóstre confessionale se imprimám in inim'a poporulu in mesura mai mare idei'a si consciinti'a despre valórea capitalulu in desvoltarea omului si a popórelor.

Si in punctulu acest'a, asia ni-se pare noue, nimenea nu dispune, si nu póte dispune de mai multe forcie, decât chiar biseric'a si scól'a cu caracteru bisericescu, scól'a confessionala.

Idei'a fundamentala in intréga descoperirea dumnedieésca este in prim'a lini'a lucrulu, punerea in activitate a talantulu si talantilor, cu cari ne-a inzestrat Ddieu in servitiulu desvoltării nóstre proprii si in servitiulu desvoltării omenimei, si in legatura cu acést'a darea de seama inaintea lui Ddieu si a omenilor asupra modulu, cum am intrebuintiat, si cum intrebuintiám talantulu celu mare, pre carele l'am primit dela Ddieu, viéti'a si puterile, de cari dispunem din vointi'a lui Ddieu, precum si asupra modulu, cum intrebuintiám cascigulu si rodurile realisate prin lucrulu manilor nóstre.

Dupa spiritulu evangheliei Domnulu totu ceea ce avem, si totu ceea ce cascigám, si realisám prin lucru, este unu capitalu menit a produce printrénsulu bunuri si avere noua. Acésta ideia o vedem

de altcum validitându-se în modu nentruptu si în lumea física. Laboratoriulu chimicu al naturii nencetât lucrâza si d. e. din remasitie de plante produce si da pamentului sucurile trebuintiose, cá se produca plante noue. În lumea física, în carea vedem vecinic lucrând man'a Creatória a lui Dumnediu nu se pradéza, si nu se perde nimicu; si totulu se întrebuintiéza, si valoréza cá capitalu pentru a produce valori si avere noua.

Si daca deci noue, cá biserica si scóla ne va succede, cá purcediënd dela spiritulu evangheliei Domnului se imprimâm în mesura mai mare, decât pana acum, pretiulu si valórea capitalului, desvoltarea poporului nostru pre tóte terenele vietii va deveni mai repede si mai succésa.

Acést'a este dupa noi uniculu mijlocu, prin carele s'ar poté stêrpi si lucsul, ce se aréta în unele locuri la poporulu nostru.

Ori cum, si ori din ce punctu de vedere am judecá lucsul, fia elu la noi, fia ori unde, este faptu, ca omulu, carele se impenéza, si impestriiéza, voiesce de siguru, cá se-se impuna, si se-se afirme, cá se fia bagatu în seama în societatea, în carea se afla. Asia de esemplu în acelu frumosu esemplu istoricu din istoria Romei vechi cu Corneli'a, mam'a Grachilor, amicele ei voiescu se-se impuna prin faptulu, ca posedu, si au margaritarie si petri scumpe, ér Corneli'a aretându-si margaritariile ei, pre cei doi fii ai sei, se impune, si afirma prin faptulu, ca a crescut Romei doi teneri, doi barbati de o deosebita valóre, averea si capitalulu celu mai mare, pre carele lu-póte dá o mama familiei si tierii sale.

De margaritarele amicelor Corneliiei deja de mult nu mai scie nimeuea nimic, deórece, cá tóte obiectele de lusu au fost o avere mórtá si neproductiva, dar de mangaritarele Corneliiei, de cei doi fii ai sei va sci totdeun'a lumea, pentru ca au fost unu capitalu viu, carele si-a dat ródele sale.

Terminând constatâm, ca este de lipsa se dâm tot mai mult poporulu nostru din aceea, ce numim religiune subiectiva, si în mesur'a, în care i-vom dá acéstá însemnata comóra, averea cea multa a poporulu nostru, astadi remasa pre alocuri'a mórtá se va preface în capitalu, si-si va dá întrú prisosintia ródele sale întrú înaintarea afacerilor mari ale sfintei nóstre biserici si ale poporulu credintiosu.

Epistolele parochului betranu.

V.

Iubite Nepóte! Am gandit, ca este bine, se-ti scriu de asta data, ca la noi de unu timpu incóce santulu Andreiu a devenit o adevérata serbatóre. Eu me bucur de acést'a, pentru ca în serbatórea san-

tului Andreiu noi prasnuim pre barbatulu celu antaiu chiamatu de Domnulu la apostolia, si de odata amintirea celui dantaiu Metropolitu al renviiatei nóstre Metropoli, pre fericitulu întrú aducere aminte Archipastoriu al bisericii nóstre Andreiu Siagun'a. Ne este fórté scumpa noue, preotimei, si poporulu amintirea acestui mare barbatu al bisericii nóstre nationale, pentru ca renviiarea vechei nóstre Metropoli însemnéza renviiarea bisericii si poporulu nostru.

Este apoi si bogata în invetiatura pentru noi si poporulu nostru acéstá santa serbatóre. Noi preotii invetiâm dintr'ens'a iubirea facia de sant'a biserica a Domnului, si iubirea facia de biserica via, facia de poporulu nostru credinciosu, asia precum l'a iubit Andreiu celu ce odinóra si-a lasat tóte, si a urmat Domnului si Andreiu al timpului nostru, carele a trait, si a facut tóte, cá se dea preotimei si poporulu în sant'a sa biserica positiunea si drepturile, ce-i competu dupa dreptulu canonicu al sfintei nóstre biserici.

Si când ti-scriu despre aceste drepturi, nu pot se retac, si se nu adaogu, ca adese ori s'a cam audit plansori, ca poporulu nostru nu nimeresce totdeun'a calea cea mai buna, atunci, când se folosesc de drepturile sale bisericesci. Si eu nu me indoiescu, se vor fi întêmpat si gresieli în acéstá privintia. Ér daca se vor fi întêmpat gresieli, eu nu voiesc, nici se cercetezu, ca unde se fia vin'a. Eu sci unu lucru, si acéstu lucru, este de buna seamá adevérat, si anume: ca pana când omulu este omu, este supusu gresieli si gresielelor. Si bag seama pentru aceea traiesce omulu în lume, cá se-si imputieneze gresielele, si se-si inultiésca faptele bune. Asia este dupa gandulu meu, ca daca se vor fi facut pre ici, pre colo gresieli întrú punerea în aplicare a vietii nóstre constitutionale, — din aceste gresieli am invetat, si noi si poporulu, si în viitoriu se vor face gresieli mai putiene, si am nadejde, ca va veni odata vremea, în care nu vom mai gresi, — pentru ca prunculu micu nu póte invetiá se umble în picióre, pana când nu cade; dar cade, si se scóla, si în sfêrsit invétia, se umble pre piciórele sale.

Acést'a este meritulu celu mare al fericitului Archipastoriu al nostru Andreiu Siagun'a, ca în constitutione si în viétia nóstra constitutionala bisericesca ni-s'a dat terenulu; cá de afacerile nóstre bisericesci, scolarie si economice se grijim noi de noi: ierarchia în contielegere cu poporulu; si ceea ce am potut gresi dóra ieri, se putem îndreptá astadi si mane si poimane, si se putem înaintá.

Cu serbatórea santului Andreiu mai este impreunata pentru noi inca o aducere aminte noue de asemenea fórté scumpa si pretiósá.

Este aducerea aminte de fericitulu barbatu ilustru al bisericii si natiunei nóstre: Andreiu Mocsonyi de Foeni, carele chiar într'unu timpu, când

biseric'a si poporul nostru avea mai mare trebuintia de valóre s'a pus in fruntea poporului, si a luptat din tóte poterile la despartinea ierarchica si la redobândirea vechei nóstre Metropolii.

In biseric'a Domnului, asia sciu eu, ca recunoscintia este fundamentulu faptelor bune si virtutilor crestine. De aceea eu mi-aduc aminte in rogatiunile mele de acesti vrednici barbati. Este o detorintia a preotului, cá se-o faca acést'a cá preot. Si si mai mare detorintia este, cá se-o faca din indemnulu, pre carele lu-are preotulu cá crescetoriu al poporului. Se véda adeca poporului si cu deosebire tinerimea, ca la noi se pretiuesce aducerea aminte de barbati vrednici, cari au lucrat pentru sfant'a biseric'a si pentru inaintarea poporului.

De aceea incheiu rogand pre Ddiu, cá pre fericitii intru aducere aminte: Archipastoriulu Andreiu Siagun'a si pre ilustrulu Andreiu Mocsonyi Dumnedieu s-ei asieze in locasiurile dreptilor, ér noue si poporului Seu credintiosu se-ne ajute, cá se putem lucrá tot cu mai mult sporiu la inaintarea bisericeii si poporului nostru.

Raport

despre siedintiele reuniunei cercuale a invetiatorilor romani ortodocsi din inspectoratul Siri'a, ténute la 7 Aprilie c. in Siri'a si la 4 Octomvree c. in Pancota.

Siedinti'a ténuta in Siri'a.

Presenti: Filip Leuca presedintele reuniunei. Membrii: Georgiu Ósca, Ioan Crainicu, Florianu Tautanu, Moise Mregea, Partenie Lazar, S. Heretiu, Savu Crisanu, Corneliu Cretiu, Stefanu Fericeanu, Elena Rusu, Maria Codreanu, Aurel Munteanu, Iuliu Grofsioreanu, Ioan Bogdanu, Ioan Vancu, Alexiu Dobosiu, Porfiriu Popescu, Todor Munteanu, Liviu Popu, Augustin Botiocu, Iacob Musca, George Draga, Petru Balintu, Ioan Micoroiu invetiatori. — Onoratori: I. Cure preot, D. Voniga cler. abs., A Bulzanu epitrop. — Notariu: Petru Vancu inv. in Maderatu.

1. In conformitate cu decisul luat in siedinti'a din anul 1891, invetiatoriulu Ioanu Bogdanu incepe prelegerea din religione in clasele conduse de Dsa, tractand despre originea religiei la diferite popóre, despre increstinarea Românilor si despre rumperea Românilor gr. cat. de catra ortodoxie. — Se ia la cunoscintia.

2. Dimitiendu-se baietii dela scóla, presedintele printr'o vorbire nimerita declara adunarea de deschisa si provóca membrii reuniunei se-si faca observarile lor asupra prelegerei invetiatorului I. Bogdanu. — Dupa observarile facute de invetiatorii I. Vancu, Alexiu Dobosiu si Iuliu Grofsioreanu, reuniunea o ia la cunoscintia.

3. Raportulu casarului arata ca in decursulu anululu n'a incurs nici un ban. — Raportulu bibliotecarului constata, ca a intrat in bibliotec'a reuniunei 2 opuri. — Reuniunea isi esprima regretele asupra raportului casariului, ér bibliotecarul se invita a-si face raportulu in scris.

4. Presedintele provóca pe membrii cari au absentat in anul trecut sè se legitemeze. Isi insinua scusele: Filip Leuca, Porfiriu Popescu, Ioan Crainic, G. Ósca, I. Bogdanu, I. Vancu, A. Dobosiu, I. Grofsioreanu, A. Munteanu, Maria Codreanu, C. Cretiu si St. Fericeanu. Se scusa toti cu esceptiunea invetiatorilor Porfiriu Popescu si Ion Crainicu.

5. Ioan Vancu propune, cá materialulu din religie se'l imparta o comisiune de 5 membri intre invetiatori, ca astfel pe siedintiele viitoare ale Reuniunei fie-care membru se vina cu o lucrare gatita. — Propunerea se primesce si in comisiune se aleg: I. Bogdanu, I. Vancu, I. Grofsioreanu, A. Dobosiu si P. Vancu.

6. Siedintiele viitoare ale Reuniunei se fixeza pe 4 Oct. in Pancota la scól'a de sub conducerea inv. G. Ósca, de propunetoriu se designéza inv. Georgiu Ósca.

Siedinti'a I.

ténuta la 4 Octomvree n. 1892, in Pancota.

Presenti: Parintele protopresbiter si inspector scolar Georgiu Popoviciu, par. Filip Leuca presedinte, Iacob Murca vice-presedinte. Petru Vancu notariu. Membrii: A. Botiocu, P. Balint, I. Micoroiu, Romul Bortosiu, G. Ósca, Sofia Tiaposiu, M. Mregea, P. Lazaru, G. Todoreanu, I. Crainicu, Fl. Totanu, St. Heretiu, N. Debeleacu, Savu Crisanu, C. Cretiu, St. Fericeanu, Maria Codreanu, A. Munteanu, I. Grofsioreanu, I. Bogdanu, I. Vancu, Alex. Dobosiu, Porfiriu Popescu, P. Munteanu si Liviu Pop.

1. Dupa „Chiamarea Duhului Sfant“ membrii reuniunei au trecut la scól'a invetiatoriului Georgiu Ósca, care, conform decisului luat in adunarea reuniunei ténuta la 7/IV. c. in Siri'a, a preles cu clasele I. si II. din exercitiile intuitive, ér cu class'a a III-a din gramatica.

2. Sfêrsindu-se prelegerea baietii se dimit, ér presedintele, prin o cuventare alésa deschide siedinti'a intre urari de „traésca!“

3. Se provóca membrii a-si face observarile la prelegerea inv. G. Ósca.

Se fac observari din partea a patru invetiatori, cari observari reasumate probeza, ca prelegerea a fost mai putien practica si mai mult abstracta, si ca disciplin'a a fost buna desi se parea a avè un timbru militar.

4. Raportulu casariului constata, ca Reuniunea dispune de 4 fl. in numerariu. S'a sspat 50 cr.

Cu privire la membrii cari nu-si plateesc restantiele, se decide a-se aplica in contra lor dispoziitiunile indicate in „Manuducere.“ — Raportul bibliotecariului arata starea bibliotecei si presenta Reuniunii doue opuri donate de inv. Petru Vancu.

5. Se aclama ca membru de onore al Reuniunii P. O. D. protopresbiter si inspector scolar Georgiu Popoviciu pentru interesul dovedit in tot timpul facia de siedintiele Reuniunii, la cari in cele mai multe casuri a participat si pentru bunavointi'a cu care reprezenta interesele invetiatorilor si a scol'elor de sub conducerea sa.

Fiind timpul inaintat siedinti'a prima se ridica, fixandu-se a dou'a pe dupa amedi la 2 ore.

Siedinti'a II.

6. Se nasce discutie asupra teselor din religiune. Invetiatorii I. Bogdanu, A. Dobosiu si I. Grofsioreanu propun ca tesele se se predee unei comisiuni care se censureze tesele si apoi se le p'ota ceti, — er invetiatorii: Aug. Botiocu si I. Vancu propun se se cetesca in siedinti'a de facia. In urm'a acesta se formuléza propunerile astfel: se se cetesca ori se se aléga o comisiune? — Reuniunea votéza pentru comisiune, si se aleg membrii I. Bogdanu, I. Vancu, A. Dobosiu, I. Grofsioreanu si P. Vancu.

7. Biroul reuniunii districtuale trimite reuniunii nostre cercuale un exemplar din opul „Istori'a Pedagogiei“ de Dr. P. Puposiu, si-l recomanda membrilor reuniunii spre folosire ca op de valóre pedagogica. — Reuniunea primesce opul cu multumire si invita pe membrii ei a-si 'l procura.

8. Cu privire la tem'a venita dela reuniunea districtuala sub Nr. 114 c. cu titlul: „Ce e caus'a ca cunoscintiele castigate in scol'a poporala, unii le fololesc cá arme chiar in contra invetiatorilor?“ — se insinua a o preluca invetiatorii: I. Grofsioreanu, P. Vancu si Nic. Debeleacu.

9. Reuniunea fixéza timpul si locul siedintielor pentru anul viitor 1893, cari se vor tiene Miercuri si Joi in septeman'a ultima a lunii Februarie in Siria, la scol'a de sub conducerea invetiatorului Ioan Vancu.

10. Parintele Filip Leuca se róga, din consideratiuni sanitare, se fie dispensat de oficiul presidiului, multumind reuniunii pentru increderea de pana acuma.

Reuniunea primesce abdicerea parintelui F. Leuca de presedinte al Reuniunii, dér avénd in vedere bunavointi'a si interesul viu cu care conducea si petrecea intrég'a activitate a ei, Reuniunea il aclama de membru de onore. — Se mai aclama membru de onore parintele Ioan Morariu tot pentru interesul viu ce dovedesce facia de Reuniune.

11. Isi presenta tesele din religie comisiunii

censuratóre 23 de insi ér 4 insi se deobliga a-le trimite pe posta comisiunii de a dreptul.

12. Reuniunea alege nou presedinte pe invetiatorul Ioan Bogdanu din Siria.

Ne mai fiind alte agende la ordinea dilei presedintele ridica siedinti'a intre urari de „traesca!“

Pancota, 4 Octomvre 1892.

Notariul Reuniunii.

Efectul nutretiiului asupra animalului.

Nutretiu slab e acela, in care sunt pucine parti de unsóre si parti de acelea, cari sunt neacomodate pentru fibrele musculari. Contientul nutritoriu al nutretiiului altcum depinde mult si de la organizatiunea interna a animalului, pentru ca rogozul bine manipulat si paiete bune primavéra sunt destul de nutritorie pentru vitele cornute, nu inse si pentru cai si éراسi ovesul e nutritoriu pentru cai, dar pentru oi si pentru porci nu: mai departe decide in privinti'a asta etatea séu si starea animalului.

Animalulu tienut cu nutretiu reu se slabesce, chiar si daca nu lucra nimic atunci, când el trebuie se-si pregatésca nutretiu spre digerare, pre când déca i-l pregatesce omul taindu-l in bucati mai mici, nu slabesce asia de tare, pentru ca in mult nutretiu slab este atáta contient nutritoriu, cât ar fi de ajuns pentru conservarea buna a animalului, si caus'a, ca animalul totusi slabesce, e urmatoria: Din nutretiu mai slab animalul trebuie se mánce mai mult, deci prin róderea cea lunga i-se dubesc tare muschiú spre repararea carora se recere mai mult material din sánge, dar mult nutrement ros pretinde multa saliva, carea inca se pregatesce din sánge, respective din apa, din albumenul acestuia, deci sángele, si aici scade. In stomac se recere mai mult si mai puternic suc gastric, acesta inca scaresce sángele membrilor stomachului si ale intestinelor inca trebuie se faca mai multa misicare, dubirea si aci e mai mare, si astfel e lipsa de mai mult bil si suc gastric, ba si organele de respiratiune inca cu greu pielucrésa materialul gatit din nutretiu slab, prin urmare pretutindenea mai mult se recere din sánge asia, cât se pierde mai mult sánge, de cât se castiga, adeca din nutretiu slab ce l'a digerat animalulu n'a potutu se se formeze atáta sánge, cât s'a pierdutu din sánge la digerarea nutretiiului; din tóte acestea urméza slabirea animalului.

Nutretiu slab produce urmátóriele daune: causésza lapedarea fetului, pentru ca natur'a ca se sustiena din sángele serac sanetatea si viéti'a individuala a mamei da afara fetul ce pretinde mult din sánge, lapedarea nefiind naturala, se termina nu numai cu doreri ei chiar cu mórte, din cauza, ca fetul piere inainte de a fi lapadat; mai departe daca careva

organ se bolnavesce, acel'a se putrediesce, deore-ce in sângele serac nu este putere vindecătoare si prin urmare se causéza mórte, tóte organele se putrediesc, se descompun, si sub acésta putrediuine, se desvólta viermi marunti, cari sunt embrionii râiei, ce causéza usturime, rane. In fine animalele tractate cu nutretiu slab sufer mult in dorere de fóle si li-se slabesc fórté mult muschii.

Se vedem acum ce efecte produce nutretiul prea uscat si vertos; acesta pretinde o ródere puternica si indelungata, in cât muschii se obosesc si trimit nutretiul in stomach, fara de a fi ros seau digerat si apoi nutretiul si pretinde multa saliva: mare parte din nutretiul uscat se da afara din corp fara de a fi digerat, din care cauza nutretiul prea uscat chiar si daca este cel mai cu putere, nutritoriu, totusi nu ingrasia animalul, ba din contra 'l slabesce, animalul se recesce curund, capeta colica, aprindere de intestine. Deci nutretiul prea uscat, jumetate i-l va da afara nedigerat, asemenea si boul daca-i dam cucuruz prea uscat; aceasi se intempla cu porcul; prin urmare macinand grauntiósele acestea, vom castiga mult.

Nutretiul prea umed din caus'a influintiilor esterne inca desvólta musculatura debila; asemenea se intempla si cu nutretiul rescopt, deore-ce si din acest'a lipsesce continutul albuminos; nutretiul necopt, iérb'a cea verde, debila inca produce pericole, fiind ca in ea se afla pucine fibre, fórté mult albumin, hidrát carbonat.

Nutretiul rece slabesce animalul, mai ales sta acésta despre porci, mai departe causéza lapedare, aprindere de plamani si de ficat; nutretiul cald in mesura mare dat slabesce digestiunea si causéza laxare si nu arare-ori aprindere de intestine, pentru acea animalelor nutrite cu laturi trebue dat si nutretiu fibros. Nutretiul putred si muced causéza morburi de apa, inflaturi, putredire de plamani si de ficat, cu deosebire este stricatos pentru rimatori. Nutretiul cu oleiuri volatile séu veninóse pentru unele animale este stricatos, ér pentru altele nu; de es. capra mânca si laptele cânelui, precând porcul, de ar mânca din el si numai un gram, incepe a voma puternic. Porumbul mânca rapiti'a fara periclu, ér animalele cu patru picióre capete aprindere de intestine si de renichi, pre când turt'a de oleiu gatita din rapitia, este un nutretiu ingrasiatoriu pentru fie-care animal.

„Luminat.“

D I V E R S E.

* *Congresul national sêrbesc* si-a sistat siedintiele pe un timp nedeterminat. Congresul, care s'a intrunit la Carlovétiu in 24 Octomvre c. si-a urmat activitatea cu succes pana in timpul din urma, când viind la desbatere noul proiect de „statut unitar“ de organizatiune

— despre care am mai vorbit, — siedintiele sale au luat ub demers furtunos in urm'a caruia presedintele, Inalt. Prea Santia Sa Patriarchul, a fost nevoit se sisteze siedintiele pe un timp mai indelungat, probabil pana la primavéra.

Au trecut 100 de ani de când Serbii doreau meren se-'si reguleze afacerile lor bisericesci-culturale. Un sinód tienut la Timisiór'a in anul 1790 a facut inceputul in acésta privintia, dér de atunci si pana astadi inceputul tot numai inceput a remas. Dela 1790 încóce s'au tienut mai multe congrese, dér mai bine de 70 de ani congresele sêrbesci se intruneau numai in scopul de -a-si alege metropolitii, fara se fi avut ragaz ori putinti'a de a-se ocupa si cu afacerile organizatiunei bisericesci-scolare. Astfel la anii 1864 si 1865 s'au intrunit câte un congres national, care dupa alegerea metropolitului au luat la desbatere si cestiuini de interese nationale bisericesci si abia in aceste congrese s'a potut marca o linia, care se limiteze drepturile ierarhie facia de popor si viceverse. Lucrarile acestor doué congrese si-au aflat expresiune in cunoscutul „rescript“ cesaro-regesc din anul 1868, dupa care se guvernéza biseric'a coreligionarilor nostri Sêrbi si pana in diu'a de astadi.

Timpurile inaintate de astadi inse au constatat multe defecte si neajunsuri in sinul bisericeii sêrbesci, neajunsuri atribuite in mare parte numitului „Rescript“, care nu corespunde pe deplin exigentiilor de astadi ale bisericeii sêrbesci. Astfel s'a simtiet lips'a unui nou statut de organizatiune, care se vindece neajunsurile si se reguleze final — in cadrul autonomiei — raporturile de drept dintre ierarhie si popor. Statutul fù ca proiect redactat de o comisiune de 15 insi si fù prezentat spre desbatere actualului congres, care divisat in dóue partide, si-a tienut siedintiele, adese-ori insotite de furtuni vehemente, fara se fi putut face vre-o isprava cu privire la numitul proiect de statut. Dupa desbateri violente, proiectul fù primit in general, dér la desbaterile speciale spiritele se agitara atât de inversiunat, încât congresul a trebuit se-'si sisteze siedintiele si se-'si amâne lucrarile pe un timp nedeterminat, probabil pe primavér'a anului viitoriu 1893.

* *Infintierea facultatii de medicina la universitatea din Cernauti.* Dilele aceste a plecat la Viena Magnificentia Sa Dr. Emilian Voiutichi, rectorul universitatii, impreuna cu profesorii Dr. Pribram, Dr. Puchta si Dr. Roschmann ca deputatiune la Imperatul in afacerea infintierii facultatii de medicina la universitatea din Cernautiu. In acelasi scop a plecat si dl. baron Nico Mustatia din partea comitetului tierii. E probabil că deputatiunea la care se vor alatura dl. Lupul, maresialul tierii, dl. baronu Nico Mustatia si toti deputatii bucovineni din camera, va fi primita iuca Luni in audientia decatra Maiestatea S'a Imperatul.

* *Academia Româna.* Regele Carol a daruit Academiei Române un frumos portret al marelui poet Vasile Alexandri. Portretul este facut de pe natura si in marime naturala la Paris de pictorul F. G. Bertier in 1885; el reprezenta pe poet pana la genunchi si stand

drept. Portretul a fost asiezat in sal'a de siedintie a Academiei.

* **Fondul de teatru serbesc.** Aflam din diarul serbesc „Zastava“, ca cu sfersitul anului 1891, fondulu teatrului national serbesc din Neoplanta a stat din 34772 fl. 14 cr. Fondul s'a sporit in anul amintit cu 1961 fl. 11 cr. ér fondul de pensiune arata un capital de 791 fl. 68 cr. Societatea teatrala, care residéza in Neoplanta, incepénd dela 12 Iunie 1891 pana la 21 Maiu 1892 a dat mai multe cicluri de representatiuni prin provincia, si cu preferintia in orasiile: Ruma, Vucovar, Osec, Sântomasiu, Zombor, Sobotitia (Szabadka), Beceiul-vechiu si in Beceiul-turcesc. Societatea a tienut in anul curent ferii de o luna, cu tóte acestea venitele sunt multúmitóre intru cât aprópe in fie care orasiu a rezultat un plus mai mult ori mai putien insemnat. De dupa representatiunile date in cele 7 luni de activitate ne'ntre-rupta, s'a incassat sum'a de 23812 fl 45 cr, din cari scotiéndu-se spesele de 23110 fl 18 cr, resulta un adaus la fond de 702 fl 27 cr. Astfeliu societatea se sustiene cinstit si-'si continua misiunea culturala cu succese stralucite. De present ea se afla in stagiunea de érna la Neoplanta.

* **Consulat român in Cernantiu.** „Timpul“ scrie, ca d-l Alexandru Lahovari, ministrul de externe al României, a anuntiat dilele acestea oficios la camera, ca guvernul român a obtienut consulat la Cernauti.

* **Constituirea societatii „P. Maioru.“** Din cauza colerei, ce a grasat in Budapest'a, tinerimea universitara romana abia acuma si a putut constitui societatea sa de lectura. Modul, cum s'a constituit, este urmatorul: Presiedinte s'a ales: George Iuga, stud. filos.; v.-presiedinte: Petru Hubianu, stud. med.; secretar: Andreiu Popu, stud. jur.; cassar: Mihaiu Popu, stud. iur.; controlor: Ioanu Buda, stud. iur.; notari: Enea Papiu, iur. si Iordanu Popovici, stud. filos. Econom: Vasilie Vasii, stud. technic; bibliotecaru: Ioanu Cifrea, stud. iur. — In comisiunea literara s'au ales urmatorii membrii: Atanasiu Bradeanu (pres.) Ambrosiu Boitoru, Coriolanu Nedelcu (referentu), toti trei stud. med.; Andreiu Popu, Ioanu Cifrea (stud. iur.), Iordanu Popovici st. filos. si Traianu Vui'a stud. tech. — La fói'a societatii s'au ales redactori: Alexandru Stravoiu, st. iur. Colaboratori: Amosu Gligoru, stud. iur. si Atanasie Gava, stud. med.

† **Necrolog.** Olimpiada Magda, soci'a veteranului invetiatoriu Moise Magda din Ecica-româna, dupa un morb indelungat si plin de suferintie a repausat in Domnul la 28 Novembre v. c. in anul 70-lea al etatii si 48-lea al fericitei casetorii. O deplange nemângaiatul sociu, fiii Iosif si Vióra, numerosi nepoti si nepóte si alte rudenii. Repausat'a in Domnul a fost o femeia vrednica, crestina buna si in primul loc buna gospodaritia, care si-a sciut provedè cas'a si mas'a cu cele de lipsa numai din economisirea maéstra la care era deprinsa din tineretie. — Dumnedieu se o odihnésca in pace!

* **Necrolog.** Cu anima sfasiata de dorere aducem la cunoscinti'a consângenilor, amicilor si cunoscutilor, ca

mult iubitul si neuitatul nostru fiu Iustin in nóptea de 28 Noemvrie a. c. si-a dat blândul seu suflet in mâ-nile creatorului in etate de 5 ani, in urmarea morbului fatal diphtheria. In etern amintirea lui! — Soborsin, 1 Decemvre 1892. — Protassiu Givulescu, invetiatoriu si socia.

* **Câtu auru si argintu se produce in lume.** Pe fie-care anu se estragu nu mai putien de 206.000 de chilograme de aur pe globu, adeca o valóre de 658 de milióne de franci. Principalele state produce-tóre de aur sunt: Statele Unite, 172 de milióne; Australi'a 127 de milióne; Rusi'a 117 milióne; Republicele Americiei de Sudu 69 milióne; posesiunile engleze din Afric'a si Asi'a 48 de milióne; Chin'a 27 de milióne; Nou'a Zeelanda 19 milióne. Guyan'a francesca, Germani'a, Transilvani'a, Chili, Mexiculu, Venezuela, Guyan'a englesca, Canad'a, au o productiune a carei valóre annuala, pentru fie-care din aceste tieri, osciléza intre 5 si 7 milióne, socotindu pretiulu chilogramului de aur cu 3188 de franci. In Franci'a productiunea aurului e cu totulu neinsemnatóre: 200 de chilograme séu vre-o 640.000 de franci. Argintu se produce actualmente aprópe 4 milióne si jumetate de chilograme pe anu, in valóre de 934 de milióne de franci, evaluandu-sé la 209 franci pretiulu mijlociu alu chilogramului de argintu. Principalele tieri productóre de argintu sunt: Statele-Unite 390 de milióne; Mexiculu 271 de milióne; Bolivi'a 80 si Germani'a 69 de milióne. Vinu apoi, fórte inderetu dupa acestea: Chili cu 15 milióne, Spani'a si Franci'a cu câte 11, Americ'a centrala si Guyan'a englesca cu câte 10, in sférsitu Chin'a cu 9 milióne.

* **Din viét'i'a ex presiedintelui Jules Grévy.** Expresiedintele Republicei franceze, d-l Jules Grévy, ér a jucator de biliard pasionat si pe timpul seu, inainte de a se muta in palatul presidential eliseicu, se obicei-nuise a juca dilnic câte-va partide de biliard cu un domnu betránu pré respectabil, intr'o cafenea din apropierea palatului regal. Numai dupa ce, in urma noiei sale positiuni, fusese silit se sisteze acele visite dilnice in cafenea, se interesa el de numele si positiunea partenerului seu si aflá, ca el e paraclisierul unei biserici din apropiere. Dupa ce presiedintele se mutase in Eliseu si se convinse, ca acolo se afla si o odaia de biliard bine arangiata, s'a crediut indatorat, ca „primul cetatien in tíera egalitatii,“ a invita pe cunoscutii sei din cafenea la o partida de biliard in Eliseu. Respunsul inse, ce l'a primit dela paraclisierul, care ér legitimistu curatu si partisan infocat al familiei Orleans, a fost piperat cu o ade-verata malitia galica, pentru ca acel respuns laconic si refusator suna: „Eu nu joc cu presiedintii republicani.“ — Dupa caderea lui Grévy póte ca incapatinatul paraclisier éراسi se va fi impecat cu ex-presiedintele republicanu, ajuns acum cetatieniu simplu, si vor fi continuat amendoi mai departe partidele de biliard intrerupte prin un capriciu politicu alu poporului frances atát de neastémpérat.

Nr. 5149/1892.

Publicatiune.

Subscrisul Consistoriu aduce la cunoscinti'a publica, ca pentru vendiarea lemnelor, arborilor de lucru si de foc, de pe 8¹⁴⁰/₁₆₀₀ iughere catastrale din „Valea Tribescilor“ din domeniul din Chechesiu apartienetor fundatiunei Teodor Papp pretiuita tóta la 400 fl. precum si pentru vendiarea tuturor lemnelor, arborilor de foc si de lucru de pe un teritor de 32²³⁵/₁₆₀₀ padure betrâna numita „Chechiti'a“ pretiuita cu 60 fl. iugherul, cum si de pe un alt teritor de 17²⁹¹/₁₆₀₀ iughere catastrale padure tinera ce se numesce tot „Chechiti'a“ pretiuita la 20 fl. iugherul, se publica licitatiune cu oferte si verbala, pe diu'a 10/22 Decemvrie 1892. la 10 óre din di in cancelari'a consistoriala din Arad.

Licitantii si oferentii au a depune la cass'a Consistoriala mai nainte de a-se incepe licitatiunea un vadiu de 5%o percente dela pretiul aretat, ori in numerar ori in papire de valóre acceptabile.

Conditiiunile speciali se pot privi ori când in cancelari'a Consistoriala.

Ofertele inaintate in scris, se vor desface dupa e-
feptuirea licitatiunei.

Arad, din siedinti'a consistoriala dela 28 Noemvrie 1892.

Consistoriul gr. or. rom. din Arad.

C o n c u r s e .

Pentru ocuparea postului invetiatoresc dela scól'a II-a gr. rom. din comuna Tautiu, se escrie concurs cu terminu de alegere pe 13/25 Decemvrie a. c.

Emolumintele sunt in bani gat'a 300 fl. v. a. diurna la conferinti'a invetiatoresca 15 fl., scripturistica 8 fl., pentru curatoratu 8 fl., si 7 stangeni de lemne din care are a-se incaldi si sal'a de invetiament, quartiru liberu cu gradina de legumi.

Dela recurrenti se pretinde, ca la recursul loru, se fie adnesat: Estras de botez, atestat de moralitate, testimoniu de calificatiune atât din limb'a româna cât si din cea magiara si adresat catra on. com. parochial din Tautiu, trimis Pré On. Domn Acsentiu Chirila preot si inspector cercual de scóle in Silingyia comitatul Aradului, cel mult pana cu 3 dile ante de alegere.

Adaugendu si aceia ca au a-se presenta si la sant'a biserica in vre-o Dumineca seu serbatóre, spre a-si areta desteritatea in cânt si tipic.

Tautiu, la 21 Noemvrie st. v. 1892.

Ioanu Birau, m. p.

pres. com. par.

Teodoru Laz'a, m. p.

not. com. par.

In contielegere cu mine: ACSENTIU CHIRILA, m. p.
insp. cer. de scóle.

—□—

Pentru deplinirea parochiei de class'a prima din comuna T.-Remetea — protopresbiteratul Timisiorii, devenita vacanta prin mórtea preotului Nicolae Petrescu, se escrie concurs cu termin de 30 de dile dela prim'a publicare.

Emolumentele anuale sunt: Un'a sessiune parochiala; stol'a si birul usuat; un platiu parochial cu cânepisce; cari tóte computate dau un venit minimal de 820 fl. Din

acest venit veduv'a va avé competinti'a normata in §-ul 8 al reg. pentru parochii.

Recursele proviedute cu documentele originale de calificatiune pentru parochii de cl. I-a, adresate comitetului parochial din T.-Remete, sunt a-se substerne oficiului protopresbiteral din Timisior'a. Recurentii sunt avisati a se presenta cu 8 dile inainte de alegere in vre-o Dumineca seu serbatóre in s. biserica din T.-Remetea, spre a-si areta desteritatea omiletica si rituala.

T.-Remetea, 22. Octomvrie 1892.

Comitetul parochial.

In contielegere cu Dr. TRAIAN PUTICIU, m. p. protopresbiterul Timisiorii.

—□—

Se escrie concurs pentru indeplinirea definitiva a postului de invetiatoriu la scól'a gr. or. rom. confessionala din Cladova, comitatul Aradului Inspectoratul Radna in urmarea renunsierei fostului invetiatoriu Aureliu Jurca cu termin de alegere pe Duminec'a din 13/25 Decemvrie 1892.

Emolumintele impreunate cu acest post sunt: 1) In bani gat'a 260 fl. v. a. 2) Interesele de dupa capitalul depus de 613 fl. v. a. in cassa de pastrare dela V. Consist. iarasi in bani gata suma de 24 fl 54 cr. v. a. 3) Pentru conferinti'a cand va participa 5 fl, 4) Pentru cantorat 12 fl, 5) Pentru curatorat 8 fl, 6) In natura 6 orgii de lemne din cari e indatorat a incaldi si scól'a (sala de invetiament), 7) Competentie desdaunari de pasiune anual-minte de nu va avé vite recerute 7 fl. 46 cr, 8) Alta competintia din arend'a pamentului invetiatorescu, care-lu folosesce comuna de pasiune 8 fl, 9) Quartir liber cu una chilia si culina, grajd si gradina de legumi. Sum'a 325 fl v. a.

Dela recurrenti se cere se produca testimoni pre-parandialu, de calificatiune si de limb'a magiara, apoi cel putien 2 (doue) clase gimnasiale ori civile: in lips'a celor cu calificatiune receruta mai sus, se primesc si cei cu mai putiena calificatiune, ér la cas când nu vor recurge individi calificati, se primesc si preparandi absoluti: dar alegerea acestora se considera de nimicita in cazul déca la terminul procsim al examenelor de calificatiune nu se va cualifica, si se va deschide concurs nou.

Alegendul invetiatoriu pentru sum'a espusa in punctul 4. va avé a tiené si implini cantoratul in biserica, a-participa la tóte inmormentarile dela 7 (siepte) ani in susu, la parastase si cununii, fora alta tacsca.

Recurentii vor avé a-se presenta in vre-o Dumineca, seu serbatóre pana la terminul alegerei in S. Biserica din Cladov'a, spre a-si areta desteritatea in cantare si tipic.

Recursele astfelu instruite, si abesate comitetului parochial din Cladov'a, pana inclusive in 12/24 Decemvrie a. c. sunt a-se tramite Multonoratului Domnu Iosif Vuculescu, inspector cercual de scóle in Sioimosiu u. p. Radna comitetulu Aradului, cele mai tardiu iutate nu se vor lua in consideratiune.

Cladova 15/27 Noemvrie 1892.

Pentru comitetul parochial:

Michail Jurca, m. p.

presidele comitetului.

In contielegere cu mine: IOSIF VUCULESCU, m. p.
inspector de scole.

—□—